

RITEM IN TEMPO

DOI

[https://doi.org/
10.18690/um.pef.3.2025.55](https://doi.org/10.18690/um.pef.3.2025.55)

ISBN

978-961-286-993-9

NACA TOREJ

Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta, Maribor, Slovenija
naca.torej@student.um.si

Poglavje preučuje pomen ritma in tempa v glasbi ter njun vpliv na glasbeno izražanje, učenje in kognitivne sposobnosti. Ritem, opisan kot organizirano zaporedje časovnih dogodkov, je ključni element, ki glasbi zagotavlja strukturo in smiselne vzorce. Tempo, hitrost izvajanja glasbe, pa oblikuje vzdušje skladbe in vpliva na čustveni odziv poslušalcev. Obravnavani so učni postopki za razvijanje ritma in tempa, kot so ploskanje, štetje in kombinirani pristopi, pri čemer se izkaže, da časovna usklajenost med učenjem in izvajanjem vpliva na uspešnost. Ritmične vaje izboljšujejo kognitivne sposobnosti, vključno z delovnim spominom, pozornostjo in jezikovnimi spretnostmi. Poglavje poudarja tudi vlogo učitelja, ki z različnimi pristopi prispeva k razvoju ritmičnih in temporalnih veščin učencev ter spodbuja sodelovanje in čustveno izražanje.

Ključne besede:

glasba,
ritem,
tempo,
glasbena izvedba,
vloga učitelja,
glasbeni stili

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.pef.3.2025.55](https://doi.org/10.18690/um.pef.3.2025.55)

ISBN
978-961-286-993-9

Keywords:
music,
rhythm,
tempo,
musical performance,
teacher's role,
musical styles

RHYTHM AND TEMPO

NACA TOREJ

University of Maribor, Faculty of Education, Maribor, Slovenia
naca.torej@student.um.si

This chapter explores the importance of rhythm and tempo in music and their impact on musical expression, learning, and cognitive abilities. Rhythm, defined as an organized sequence of temporal events, provides music with structure and meaningful patterns. Tempo, the speed at which music is performed, shapes the atmosphere of a piece and influences listeners' emotional responses. Teaching techniques for developing rhythm and tempo, such as clapping, counting, and combined approaches, are discussed, with evidence showing that the timing between learning and performance affects outcomes. Rhythmic exercises enhance cognitive skills, including working memory, attention, and language abilities. The chapter also emphasizes the role of the teacher, who employs diverse approaches to develop students' rhythmic and temporal skills, foster participation, and encourage emotional expression.

University of Maribor Press

1 Uvod

Ritmične sposobnosti so temeljni element glasbenega izražanja in imajo ključno vlogo pri pouku glasbene umetnosti. Razvoj občutka za ritem ne prispeva le k tehničnemu obvladovanju glasbe, temveč tudi k ustvarjalnosti, interpretaciji in glasbeni pismenosti učencev. Ritem učencem omogoča razumevanje glasbenih struktur, izboljšuje njihovo časovno usklajenost ter spodbuja sodelovanje in emocionalno izražanje (Tangian, 2021).

Že v zgodovini glasbene vzgoje se je izpostavljala pomen ritma kot temeljne sposobnosti, povezane z izboljšanjem širših kognitivnih veščin, kot so pozornost, spomin in koordinacija. Učitelji se pri tem soočajo z izzivi, kako prilagoditi metode, ki bodo učinkovito podpirale razvoj teh spretnosti (Janurik in Józsa, 2022).

Raziskovanje ritma je pomembno za razumevanje, kako lahko učitelji s premišljenimi pristopi omogočijo učencem poglobljeno glasbeno doživetje, hkrati pa prispevajo k njihovem kognitivnemu in socialnemu razvoju (Secová, 2024). S tem uvodom se odpira diskusija o teoretičnih izhodiščih, praktičnih strategijah in vlogi učitelja pri razvijanju ritmičnih sposobnosti.

2 Ritem in tempo

2.1 Ritem

Bistvo vsega glasbenega izražanja je ustvarjanje občutka organskega gibanja, tisti dejavnik, ki prispeva k organski enotnosti dela in njegovemu popolnemu občutku, pa je ritem. Ta je globoko zakoreninjen v okviru vseh živih organizmov. V glasbo vključuje njen tempo, melodijo, harmonijo in obliko. Ritem je pravzaprav najpomembnejši element v glasbi (Normann, 1953).

Gre za organizirano zaporedje časovnih dogodkov, ki se pogosto ponavljajo v določeni strukturi, da ustvarijo vzorec. Osnova ritma je odnos med posameznimi trajalnimi enotami, kot so note ali zvočni dogodki, in premori med njimi. Ta odnos lahko vključuje razmerja enakih ali neenakih dolžin, ki ustvarjajo prepoznavne in smiselne vzorce. V glasbi je ritem temeljni element, ki določa, kako se časovno razporedijo zvoki znotraj skladbe. Ni odvisen od višine tonov ali melodije, temveč izključno od zaporedij dolžin trajanja zvočnih in tišinskih dogodkov. Ritem je

mogoče zaznati tako v enostavnih oblikah, kot so enakomerno ponavljajoči se udarci (npr. metronomski ritem) kot tudi v kompleksnih strukturah, ki vključujejo spreminjanje dolžin in poudarkov (Tangian, 2021).

2.2 Tempo

Tempo je hitrost, s katero se glasba odvija v času, in predstavlja osnovni ritem skladbe, izražen v enotah, kot so udarci na minuto (beats per minute – BPM). Ta hitrost določa, ali bo skladba delovala mirno in umirjeno ali energično in dinamično. Tempo se meri z metronomom, ki označuje število udarcev v eni minuti. V klasični glasbi se tempo pogosto opisuje z italijanskimi izrazi, ki nosijo tako tehničen pomen kot čustveni značaj. "Largo" pomeni zelo počasi in dostojanstveno, "Adagio" prinaša občutek sproščenosti, "Andante" posnema zmeren korak, "Allegro" izraža veselo živahnost, medtem ko "Presto" označuje zelo hitro izvedbo. Ti izrazi niso zgolj tehnične smernice, temveč vplivajo tudi na interpretacijo glasbenega dela, saj ustvarjajo čustvene nianse in določajo splošno vzdušje skladbe (Sachs, 1952).

Po eni strani tempo sporoča čustva, saj otroci in odrasli hitro glasbo običajno dojemajo kot »veselo«, počasno pa kot »žalostno«. Na splošno tempo poslušalcem pomaga spremljati glasbene dogodke, ki se odvijajo v času, in omogoča napovedovanje, kdaj se bodo verjetno zgodili prihodnji dogodki (McAuley, 2010).

2.3 Vpliv ritma na glasbeno izvedbo in učenje

Ritem pomembno vpliva na glasbeno zmogljivost in kognitivno učenje. Študije poudarjajo, da vadba ritma izboljšuje sposobnosti, kot so delovni spomin, pozornost in koordinacija, ki so ključnega pomena tako za glasbene kot širše izobraževalne rezultate. Vaje, ki temeljijo na ritmu, na primer izboljšujejo izvršilne funkcije, kot sta zaviralni nadzor in kognitivna prožnost. Ti učinki so še posebej očitni pri jezikovnem razvoju, kjer vadba ritma podpira fonološko zavedanje in bralne spretnosti zaradi skupnih nevronskih poti med procesiranjem ritma in zaznavanjem jezika. Poleg tega lahko znanje ritma izboljša splošno kognicijo. Medtem ko nekateri posamezniki to naravno dosežejo z vsakodnevno izpostavljenostjo glasbi, je za druge koristno strukturirano urjenje ritma, da dosežejo prag, ki je potreben za izboljšanje kognitivnih sposobnosti. Ritem spodbuja tudi sinhronizacijo, časovno usklajenost in čustveno izražanje, kar prispeva tako k individualnim dosežkom kot k skupnemu glasbenemu okolju (Janurik in Józsa, 2022).

2.4 Uporaba različnih glasbenih stilov za poučevanja ritma in tempa

V praksi so učitelji opazili, da obstajajo različni glasbeni stili, ki vplivajo na učenje ritma. V raziskani študiji jih je predvsem zanimalo, kako različni učni postopki vplivajo na ta prenos pri učencih. V študiji so bili preizkušeni štirje različni postopki učenja ritma, ki so se vsi pogosto uporabljali pri vsakodnevnem pouku, pri katerem so sodelovali vsi učenci. Učni postopki so vključevali: (a) ploskanje, (b) štetje, (c) »šumenje« ter (d) ploskanje in štetje ritma. Rezultati kažejo, da so štirje različni učni postopki dosegli podobno natančnost izvedbe, vendar se je čas, potreben za doseg določenega merila uspešnosti, med postopki razlikoval. Časovne zahteve za učenje imajo lahko pomembne posledice za šolsko učenje instrumentalne glasbe. Dva elementa te študije se neposredno nanašata na skrbi učiteljev. Prvi je časovni dejavnik pri učenju melodičnih ritmov z uporabo različnih učnih postopkov. Čeprav med štirimi učnimi postopki ni bilo bistvenih razlik v ocenah ritma in tempa, je bilo ugotovljeno, da vsi postopki niso zahtevali enake količine časa za dodeljene ritme. Zlasti učni postopek s ploskanjem in štetjem je zahteval bistveno več časa kot drugi.

Drugi element je razlika v tempu med učenjem in izvajanjem melodičnih ritmov. Ugotovljeno je bilo, da je pomembno razliko v ritmu in tempu mogoče pripisati tempu izvajanja, pri čemer se je več napak pojavilo, ko sta se tempo izvajanja in učenja najbolj razlikovala. Ena izmed ključnih ugotovitev v literaturi je, da bi učitelji morali upoštevati tudi povezavo med učnimi in poznejšimi izvajalskimi tempi (Pierce, 1992).

2.5 Vloga učitelja pri razvijanju ritma in tempa

Ritem pomembno vpliva na glasbeno zmogljivost in kognitivno učenje. Študije poudarjajo, da vadba ritma izboljšuje sposobnosti, kot so delovni spomin, pozornost in koordinacija, ki so ključnega pomena tako za glasbene kot širše izobraževalne rezultate. Vaje, ki temeljijo na ritmu, na primer izboljšujejo izvršilne funkcije, kot sta zaviralni nadzor in kognitivna prožnost. Ti učinki so še posebej očitni pri jezikovnem razvoju, kjer vadba ritma podpira fonološko zavedanje in bralne spretnosti zaradi skupnih nevronske poti med procesiranjem ritma in zaznavanjem jezika. Poleg tega lahko ritmična kompetenca izboljša splošno kognicijo. Medtem ko nekateri posamezniki to naravno dosežejo z vsakodnevno izpostavljenostjo glasbi, je za druge koristno strukturirano urjenje ritma, da dosežejo prag, ki je potreben za kognitivne izboljšave. Ritem spodbuja tudi sinhronizacijo, časovno usklajenost in čustveno

izražanje, kar prispeva tako k uspešnosti posameznika kot tudi k sodelovanju v glasbenem okolju (Secová, 2014).

3 Zaključek

Ugotavljamo, da je razvoj ritmičnih veščin ključen za izboljšanje glasbenih in kognitivnih sposobnosti učencev, kar je bistvenega pomena za uspešen pouk glasbene umetnosti. Razumevanje ritma ne le prispeva k boljšemu glasbenemu izrazu, temveč tudi izboljšuje izvršilne funkcije, kot sta pozornost in koordinacija. Sklenemo lahko, da vključevanje različnih ritmičnih vaj in metod v učni proces predstavlja ključno orodje za boljše razumevanje glasbenih konceptov. Učiteljem svetujemo, da te pristope aktivno vključijo v svoje učne strategije, saj to vodi k izboljšanju motivacije učencev in njihovih učnih izidov.

Literatura

- Janurik, M. in Józsa, K. (2022). Long-term impacts of early musical abilities on academic achievement: A longitudinal study. *Journal of Intelligence*, 10(3).
<https://doi.org/10.3390/jintelligence10030036>
- McAuley, J. D. (2010). Tempo and rhythm. V M. R. Jones, R. R. Fay in A. N. Popper (ur.), *Music Perception* (str. 165–199). Springer. https://doi.org/10.1007/978-1-4419-6114-3_6
- Normann, T. F. (1953). Rhythm and Tempo: A Study in Music History by C. Sachs. *Journal of Research in Music Education*, 1(2), 143–145. <https://doi.org/10.2307/3344553>
- Pierce, M. A. (1992). The Effects of Learning Procedure, Tempo, and Performance Condition on Transfer of Rhythm Skills in Instrumental Music. *Journal of Research in Music Education*, 40(4), 295–305. <https://doi.org/10.2307/3345837>
- Sachs, C. (1952). Rhythm and Tempo: An Introduction. *The Musical Quarterly*, 38(3), 384–398.
<http://www.jstor.org/stable/739766>
- Secová, J. (2024). The importance of rhythm in teaching and learning processes [Magistrsko delo, Masarykovs university, Faculty of education].
<https://is.muni.cz/th/qsmmi/?lang=en;cop=3414893;id=332416>
- Tangian, A. S. (2021). Breaking the vicious circle of rhythm–tempo definitions. *KIT Scientific working papers*. KIT-Bibliothek. doi: 10.5445/IR/1000133727